

Diskuzní panel Život s COVIDem při i po pandemii

Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR a Gerontologický institut uspořádali 3. září 2020 v Praze diskuzní panel „Život s COVIDem při i po pandemii“, jehož partnerem byl Svaz měst a obcí. Základem byly autentické příběhy seniorů a pečujících (formálních i neformálních) z doby pandemie. Příběhy lidí z různých prostředí (domov, pobytové sociální a zdravotní služby) a lidí s různou mírou závislosti a sociálních vazeb.

▪ **Text: Ing. Petra Cibulková,**
šéfredaktorka

Diskuzní panel moderovali Jan Lorman, ředitel Gerontologického institutu, a Jiří Horecký, prezident APSS ČR. Diskuze byla vedena mezi dvěma skupinami, na jedné straně „advokáti“ seniorů a pečujících z řad poskytovatelů sociálních služeb a zástupkyně veřejného ochránce práv, na druhé zástupci ministerstev, lékařů a Svazu měst a obcí ČR jako řešitelé. Panel byl rozdělen do třech bloků, první se věnoval terénním službám, druhý pobytovým a závěr byl určen pro dotazy.

Ředitelka Pečovatelské služby města Dvůr Králové nad Labem Marcela Hauke shrnula základní problémy, se kterými se potkávali v terénních službách a tím největším dle ní byla sociální izolace seniorů a s tím související narůstající psychické problémy a deprese. Pro poskytovatele byl problém zajistit péči o lidi v karanténě nebo už s onemocněním COVID-19, nebylo totiž úplně reálné zajišťovat bezpečnou péči, protože pravidla nastavená MZ ČR nebyla v terénu využitelná. Manažerka Komunity ŽIVOTA 90 Terezie Šmídová potvrdila podobnost příběhů a zkušeností seniorů se slovy Marcely Hauke a doplnila, že jejich organizace sleduje u významné skupiny seniorů, že mezi nimi dosud panuje obava z nákazy ve společnosti, na ulici a tato obava panuje i u mladších seniorů, kteří spadají do tzv. ohrožené skupiny, kteří dosud byli nezávislí na pomoci druhé osoby; rozvíjejí se u seniorů také úzkostné stavy.

Ředitel odboru sociálních služeb a sociální práce na MPSV David Pospíšil uvedl, že při ohlédnutí vidí ministerstvo chyby a nedostatky při řešení epidemiologické situace, na druhou stranu se však s touto situací dosud nikdo nesetkal a v tu dobu se zaváděná opatření zdála být správná. MPSV dle něj zahájilo proces úprav stávajících metodických postupů a plánuje samostatné postupy pro

management, ale i pro jednotlivé pracovníky v přímé péči.

Internista, geriatr a publicista Zdeněk Kalvach hovořil o problému, kterým je dlouhodobě zdravotně-sociální pomezí a v mimořádných situacích, jako je pandemie, vystupuje ještě více do popředí, s čímž souvisí nepřipravenost zařízení na karanténu. V ČR nemáme karanténní zařízení, a tedy vyvstává problém, kam s takovými klienty. Většina pobytových zařízení není schopna realizovat reálná karanténní opatření, protože to neumějí a nemají k tomu podmínky (personální, provozní, prostorové).

Vládní zmocněnec pro vědu a výzkum ve zdravotnictví (v době konání diskuzního panelu) Roman Prymula odpovídal na otázku definování ohrožené skupiny. Jak uvedl, připravuje se exaktní soubor osob, které budou brány za tzv. rizikové (cca 3,5 milionu osob). Těm bude nabídnuto očkování (zdravotníci, pracovníci v sociální sféře, lidé s komorbiditami, příp. učitelé, jako je tomu v zahraničí). V souvislosti s tím Kalvach poznamenal, že stále hovoříme o zdraví jako o biozdraví, ale zdraví je také sociální, psychické, spirituální nebo existenciální, my jsme schopni zajistit, aby člověk nedostal infekci a přitom zemřel pološilený z děsu na komplikace ochranného režimu – klasické naplnění „Operace se zdařila, pacient zemřel“. Mnoha opatřeními, i když dobře míněnými, jsme vytvořili těžké pacienty a máme zřejmě i ztráty. Dopouštíme se podle Kalvacha chyby v tom, že zužujeme medicínu na biomedicínu, zdraví na biozdraví a člověka na biologický systém. Ukazuje se, že COVID je nejen nepřijemná epidemie, ale i velmi destruktivní sociální a psychický patogen, který rozleptá psychiku, rozvrátí společnost a společenství.

Druhý blok byl věnován pobytovým službám. Zástupkyně veřejného ochránce práv Monika Šimůnková představila pravomoc úřadu, kdy v době koronaviru si uvědomovali sociální izolaci klientů v pobytových zařízeních, a proto po skončení nouzového

stavu provedli pracovníci Kanceláře veřejného ochránce práv tzv. covidové návštěvy, kdy se zaměřovali na to, zda přijatá opatření byla přiměřená vzhledem k právům lidí, kteří byli v těchto zařízeních uzavřeni. Základní zjištění byla taková, že ke špatnému zacházení nikde nedošlo, zařízení se snažila řešit situaci v rámci možností. Diskutující následně řešili legitimitu a oprávněnost omezení či zákazu pohybu klientů, který měl, jak už bylo v diskuzi zmíněno dříve, negativní dopad na psychiku těchto lidí. Dále se tak diskutující zabývali tím, zda budou i v budoucnosti nařizována plošná opatření a zákazy. K tomuto se vyjádřil i David Pospíšil s tím, že se o plošných nařízeních v tuto chvíli (v době konání diskuzního panelu) neuvažuje, po zavedení tzv. semaforu je cílem realizovat opatření tam, kde jsou ohniska, a zejména na ty nejohroženější skupiny (z hlediska diagnóz apod.).

Starostka Smečna a zástupkyně Svazu měst a obcí ČR Pavla Štrobachová poznamenala, že se nikdo seniorů neptal, jestli chtějí podstupovat takováto drastická a drakonická omezení svého života, svého pobytu a pohybu. Seniori nechtějí žít v domácím vězení, chtějí vidět svoji rodinu.

Zdeněk Kalvach doplnil, že pokud jde o lidi žijící mimo ústavní péči, nařízení by měla být pouze na úrovni doporučení, a nikoli zákazu. Inovativním řešením by podle něj mohla být např. epidemiologicky bezpečná setkávací místa (např. setkávací kontejnery nebo rozdělení místnosti jako ve věznicích) při dlouhodobých izolacích a zákazech návštěv, což by byl způsob, jak humanizovat pobytová zařízení. K tomu se vyjádřil ředitel Domova pro zrakově postižené Palata Jiří Procházka, podle kterého seniori nepovažují za plnohodnotný kontakt s rodinou prostřednictvím technologií, proto je podle něj otázka, zda řešit sociální izolaci formou setkávacích kontejnerů.

Monika Šimůnková v závěru poděkovala vedení zařízení sociálních služeb, na druhou stranu konstatovala, že (nejen) poskytovatelům sociálních služeb dle jejich zjištění chybělo dostatek informací proto, aby dokázali relevantně a dobře rozhodovat v jednotlivých případech, a dostatečné vedení ze strany institucí a orgánů, které by jim mohli dát relevantní informace, jak postupovat.

Záznam z diskuzního panelu můžete zhlédnout na YouTube kanálu APSS ČR.